

Na osnovu člana 45. stav 8. Zakona o vodama ("Službeni glasnik RS", br. 46/91, 53/93, 53/93 - dr. zakon, 67/93 - dr. zakon, 48/94 - dr. zakon, 54/96 i 101/05 - dr. zakon),

Ministar zdravlja donosi

# Pravilnik o načinu određivanja i održavanja zona sanitarne zaštite izvorišta vodosnabdevanja

*Pravilnik je objavljen u "Službenom glasniku RS", br. 92/2008 od 10.10.2008. godine.*

## I. OSNOVNE ODREDBE

### Član 1.

Ovim pravilnikom bliže se propisuje način određivanja i održavanja zona sanitarne zaštite područja na kom se nalazi izvorište koje se po količini i kvalitetu može koristiti ili se koristi za javno snabdevanje vodom za piće (u daljem tekstu: izvorište).

Odredbe ovog pravilnika odnose se i na izvorišta prirodne mineralne vode.

### Član 2.

Pojmovi upotrebljeni u ovom pravilniku imaju sledeća značenja:

1) "izvorište" je prostor oko vodozahvatnog objekta iz koga se, radi javnog vodosnabdevanja ili flaširanja prirodne mineralne vode, zahvata voda iz tela podzemne vode ili iz površinskog vodnog tela;

2) "izdan" je telo podzemne vode u poroznoj sredini međuzrnskog tipa, kao i telo podzemne vode u poroznoj sredini karstno-pukotinskog tipa;

3) "zona sanitarne zaštite izvorišta" je prostor oko vodozahvatnog objekta, na kom se prati izgradnja i delatnost izgrađenih objekata i vršenje drugih aktivnosti, koje mogu da izazovu promenu prirodnog sastava vode unošenjem patogenih mikroorganizama i/ili promenu fizičkih i hemijskih svojstava vodnog tela;

4) "povlatni zaštitni sloj" je stena koja se nalazi iznad vodonosne sredine i svojim osobinama doprinosi umanjeњу ili neutralisanju uticaja zagađivača sa površine terena;

5) "sliv" je oblast sa koje se površinska i podzemna voda mrežom površinskih i podzemnih tokova kreće ka vodozahvatnom objektu na izvorištu;

6) "hidrološki ciklus" je vremenski period od najmanje godinu dana, tokom kog se u svakom godišnjem dobu vrši utvrđivanje prirodnog sastava vode iz izvorišta, najmanje u obimu proširene analize u skladu sa propisom kojim se uređuje zdravstvena ispravnost vode za piće;

7) "ranjivost podzemne vode" je stepen verovatnoće zagađenja izdani bilo kojom vrstom zagađujućih materija u zavisnosti od filtracionih karakteristika povlatnog sloja.

### Član 3.

Područje na kom se nalazi izvorište mora biti zaštićeno od namernog ili slučajnog zagađivanja i drugih

uticaja koji mogu nepovoljno uticati na izdašnost izvorišta i prirodni sastav vode na izvorištu.

#### **Član 4.**

U cilju zaštite vode u izvorištu uspostavljaju se:

- 1) zona neposredne sanitarne zaštite (u daljem tekstu: zona I);
- 2) uža zona sanitarne zaštite (u daljem tekstu: zona II) i
- 3) šira zona sanitarne zaštite (u daljem tekstu: zona III).

## **II. ODREĐIVANJE ZONA SANITARNE ZAŠTITE**

#### **Član 5.**

Zonu sanitarne zaštite izvorišta čine površinska i podpovršinska oblast sliva i određuje se procenom uticaja nastalih usled aktivnosti na slivu i zavisi od hidrogeoloških karakteristika sliva, vrste izvorišta i njegovog okruženja, količine vode koja se zahvata iz izvorišta i drugih činilaca koji utiču na izdašnost izvorišta i prirodni sastav vode na izvorištu.

### **1. Zone sanitarne zaštite izvorišta podzemne vode**

#### *1.1. Zona I izvorišta podzemne vode*

#### **Član 6.**

Zona I izvorišta podzemne vode formira se na prostoru izvorišta neposredno oko vodozahvatnog objekta.

Zona I izvorišta podzemne vode zasađuje se dekorativnim zelenilom, rastinjem koje nema duboki koren i može se koristiti kao senokos.

#### **Član 7.**

Zona I izvorišta podzemne vode, u kojoj zbog nadziranja i održavanja boravi stalno zaposlena osoba, ograđuje se radi sprečavanja nekontrolisanog pristupa ljudi i životinja zaštitnom ogradom koja ne može biti bliža od 10 m od vodozahvatnog objekta koji okružuje.

#### **Član 8.**

Zona I izvorišta podzemne vode, u kojoj ne boravi stalno zaposlena osoba, ograđuje se radi sprečavanja nekontrolisanog pristupa ljudi i životinja zaštitnom ogradom koja ne može biti bliža od 3 m od vodozahvatnog objekta koji okružuje.

#### *1.2. Zona II izvorišta podzemne vode*

##### **1.2.1. Izdan u poroznoj sredini međuzrnskog tipa**

#### **Član 9.**

U poroznoj sredini međuzrnskog tipa, kada je podzemna voda sa slobodnim nivoom i kada je vodonosna sredina pokrivena povlatnim zaštitnim slojem koji umanjuje uticaj zagađivača sa površine terena, zona II obuhvata prostor sa kog voda dotiče do vodozahvatnog objekta za najmanje 50 dana.

#### **Član 10.**

U poroznoj sredini međuzrnskog tipa, kada je podzemna voda pod pritiskom i kada je vodonosna sredina pokrivena povlatnim zaštitnim slojem koji umanjuje uticaj zagađivača sa površine terena, prostiranje zone II ne može da bude kraće od 50 m od vodozahvatnog objekta.

#### 1.2.2. Izdan u poroznoj sredini karstno-pukotinskog tipa

##### **Član 11.**

U poroznoj sredini karstno-pukotinskog tipa, kada je podzemna voda sa slobodnim nivoom i kada je vodonosna sredina pokrivena povlatnim zaštitnim slojem koji umanjuje uticaj zagađivača sa površine terena, zona II obuhvata prostor sa kog voda dotiče do vodozahvatnog objekta za najmanje jedan dan.

##### **Član 12.**

U poroznoj sredini karstno-pukotinskog tipa, kada je podzemna voda pod pritiskom i kada je vodonosna sredina pokrivena povlatnim zaštitnim slojem koji umanjuje uticaj zagađivača sa površine terena, prostiranje zone II ne može da bude kraće od 500 m od vodozahvatnog objekta.

##### **Član 13.**

Kod izdani u poroznoj sredini karstno-pukotinskog tipa ograđuje se i ponor, vrtača, rased i drugi karstni oblik u okviru zone II u koji voda neposredno ponire i na koji se primenjuju zaštitne mere kao za zonu I.

#### 1.2.3. Izdan pokrivena povlatnim zaštitnim slojem koji neutrališe uticaj zagađivača

##### **Član 14.**

Zona II može se izjednačiti sa zonom I kada je vodonosna sredina izdani u poroznoj sredini međuzrnskog tipa i izdani u poroznoj sredini karstno-pukotinskog tipa pokrivena povlatnim zaštitnim slojem koji neutrališe uticaj zagađivača sa površine terena.

### *1.3. Zona III izvorišta podzemne vode*

#### 1.3.1. Izdan u poroznoj sredini međuzrnskog tipa

##### **Član 15.**

U poroznoj sredini međuzrnskog tipa, kada je podzemna voda sa slobodnim nivoom i kada je vodonosna sredina pokrivena povlatnim zaštitnim slojem koji umanjuje uticaj zagađivača sa površine terena, zona III obuhvata prostor sa kog voda dotiče do vodozahvatnog objekta za najmanje 200 dana.

##### **Član 16.**

U poroznoj sredini međuzrnskog tipa, kada je podzemna voda pod pritiskom i kada je vodonosna sredina pokrivena povlatnim zaštitnim slojem koji umanjuje uticaj zagađivača sa površine terena, prostiranje zone III ne može da bude kraće od 500 m od vodozahvatnog objekta.

#### 1.3.2. Izdan u poroznoj sredini karstno-pukotinskog tipa

##### **Član 17.**

U poroznoj sredini karstno-pukotinskog tipa, kada je podzemna voda sa slobodnim nivoom i kada je vodonosna sredina pokrivena povlatnim zaštitnim slojem koji umanjuje uticaj zagađivača sa površine terena, zona III obuhvata celo slivno područje.

## **Član 18.**

U poroznoj sredini karstno-pukotinskog tipa, kada je podzemna voda pod pritiskom i kada je vodonosna sredina pokrivena povlatnim zaštitnim slojem koji umanjuje uticaj zagađivača sa površine terena, prostiranje zone III ne može da bude kraće od 1000 m od vodozahvatnog objekta u pravcu toka vode.

## **Član 19.**

Kod izdani u poroznoj sredini karstno-pukotinskog tipa ograđuje se i ponor, vrtača, rased i drugi karstni oblik u okviru zone III u koji voda neposredno ponire i na koji se primenjuju zaštitne mere kao za zonu I.

### **1.3.3. Izdan pokrivena povlatnim zaštitnim slojem koji neutrališe uticaj zagađivača**

## **Član 20.**

Zona III može se izjednačiti sa zonom II kada je vodonosna sredina izdani u poroznoj sredini međuzrnskog tipa i izdani u poroznoj sredini karstno-pukotinskog tipa pokrivena povlatnim zaštitnim slojem koji neutrališe uticaj zagađivača sa površine terena.

## **2. Zona sanitarne zaštite akumulacije površinske vode**

### *2.1. Zona I akumulacije površinske vode*

## **Član 21.**

Zona I akumulacije površinske vode obuhvata jezero iz koga se zahvata voda za javno vodosnabdevanje, uključujući vrh pregradnog objekta ako je akumulacija veštačka i priobalno područje akumulacije čija širina iznosi 10 m u horizontalnoj projekciji od nivoa vode pri najvišem nivou vode u jezeru.

Zona I akumulacije površinske vode obuhvata i nadzemnu pritoku duž celog toka i područje sa obe strane pritoke čija širina iznosi najmanje 10 m u horizontalnoj projekciji mereno od nivoa vode pri vodostaju pritoke koji se javlja jednom u 10 godina.

### *2.2. Zona II akumulacije površinske vode*

## **Član 22.**

Zona II akumulacije površinske vode obuhvata područje oko jezera čija širina iznosi 500 m mereno u horizontalnoj projekciji od spoljne granice zone I.

### *2.3. Zona III akumulacije površinske vode*

## **Član 23.**

Zona III akumulacije površinske vode obuhvata područje izvan granice zone II do granice koja zaokružuje površinu sliva.

## **3. Zona sanitarne zaštite otvorenog vodotoka**

## **Član 24.**

Zona I vodozahvata u otvorenom vodotoku obuhvata akvatoriju i teritoriju oko vodozahvatnog objekta, pri čemu se ovaj prostor u vodotoku obeležava plutačama, a na obali ogradom kojom se sprečava nekontrolisan pristup ljudi i životinja, tako da se zona I uzvodno prostire najmanje 100 m, obostrano bočno u odnosu na tok vode po 30 m i nizvodno 20 m.

#### **4. Elaborat o zonama sanitarne zaštite izvorišta**

##### **Član 25.**

Površina i prostorno pružanje zona sanitarne zaštite izvorišta prikazuju se u Elaboratu o zonama sanitarne zaštite izvorišta.

##### **Član 26.**

Elaborat o zonama sanitarne zaštite izvorišta sadrži sledeće celine:

- 1) projektni zadatak u odnosu na namenu izvorišta;
- 2) podatke o geografskim, topografskim, morfološkim, geološkim, hidrogeološkim, hidrološkim, hidrodinamičkim i drugim karakteristikama sliva i izvorišta;
- 3) podatke o proticaju, bilansu površinskih i podzemnih voda sliva, položaju i načinu prihranjivanja i pražnjenja izvorišta u prirodnim uslovima, a za izvorišta podzemne vode brzinu toka vode i hidrogeološke parametre povlatne, vodonosne i podinske sredine;
- 4) podatke o položaju vodozahvatnog objekta u prostoru izraženog preko koordinatnog sistema, o tehničkim karakteristikama vodozahvatnog objekta i količini vode zahvaćene na izvorištu;
- 5) rezultate modelskih ispitivanja kretanja podzemne vode u vodonosnoj sredini izvorišta;
- 6) podatke o prirodnom sastavu vode iz izvorišta tokom hidrološkog ciklusa;
- 7) podatke relevantne za ocenu ranjivosti podzemnih voda na zagađivanje;
- 8) predlog granica zona sa navedenim kriterijumom usvojenim za njihovo određivanje;
- 9) katastar postojećih objekata i aktivnosti unutar zona zaštite;
- 10) podatke o epidemiološkoj situaciji na slivu i na području koje je predloženo za zone sanitarne zaštite;
- 11) predlog mera za uspostavljanje kontrolnog monitoringa voda u zonama sanitarne zaštite u kvalitativnom i kvantitativnom smislu;
- 12) zaključak u odnosu na projektni zadatak u smislu podobnosti lokacije izvorišta;
- 13) grafičke priloge u odgovarajućoj razmeri, i to: geološku i hidrogeološku kartu sliva i izvorišta sa vodozahvatnim objektom, geološki i hidrogeološki profil sliva i zone vodozahvata, kartu zagađivača, kartu ranjivosti podzemnih voda na zagađivanje, kartu sa ucrtanim prirodnim i sa ucrtanim usvojenim granicama zona sanitarne zaštite, a za izvorište podzemne vode u međuzrnskoj sredini prikazano i prostorno pružanje strujnih linija ka vodozahvatnom objektu sa dijagramom izohrona.

### **III. ODRŽAVANJE ZONA SANITARNE ZAŠTITE**

#### **1. Održavanje zone III**

##### **Član 27.**

U zoni III ne mogu se graditi ili upotrebljavati objekti i postrojenja, koristiti zemljište ili vršiti druge delatnosti, ako to ugrožava zdravstvenu ispravnost vode na izvorištu, i to:

- 1) trajno podzemno i nadzemno skladištenje opasnih materija i materija koje se ne smeju direktno ili indirektno unositi u vode;

2) proizvodnja, prevoz i manipulisanje opasnim materijama i materijama koje se ne smeju direktno ili indirektno unositi u vode;

3) komercijalno skladištenje nafte i naftnih derivata;

4) ispuštanje otpadne vode i vode koja je služila za rashlađivanje industrijskih postrojenja;

5) izgradnja saobraćajnica bez kanala za odvod atmosferskih voda;

6) eksploatacija nafte, gasa, radioaktivnih materija, uglja i mineralnih sirovina;

7) nekontrolisano deponovanje komunalnog otpada, havarisanih vozila, starih guma i drugih materija i materijala iz kojih se mogu osloboditi zagađujuće materije ispiranjem ili curenjem;

8) nekontrolisano krčenje šuma;

9) izgradnja i korišćenje vazdušne luke;

10) površinski i podpovršinski radovi, miniranje tla, prodor u sloj koji zastire podzemnu vodu i odstranjivanje sloja koji zastire vodonosni sloj, osim ako ti radovi nisu u funkciji vodosnabdevanja;

11) održavanje auto i moto trka.

## **2. Održavanje zone II**

### **Član 28.**

U zoni II ne mogu se graditi ili upotrebljavati objekti i postrojenja, koristiti zemljište ili vršiti druge delatnosti, ako to ugrožava zdravstvenu ispravnost vode na izvoristu, i to:

1) izgradnja ili upotreba objekata i postrojenja, korišćenje zemljišta ili vršenje druge delatnosti iz člana 27. ovog pravilnika;

2) stambena izgradnja;

3) upotreba hemijskog đubriva, tečnog i čvrstog stajnjaka;

4) upotreba pesticida, herbicida i insekticida;

5) uzgajanje, kretanje i ispaša stoke;

6) kampovanje, vašari i druga okupljanja ljudi;

7) izgradnja i korišćenje sportskih objekata;

8) izgradnja i korišćenje ugostiteljskih i drugih objekata za smeštaj gostiju;

9) produbljivanje korita i vađenje šljunka i peska;

10) formiranje novih grobalja i proširenje kapaciteta postojećih.

## **3. Održavanje zone I**

### **Član 29.**

U zoni I ne mogu se graditi ili upotrebljavati objekti i postrojenja, koristiti zemljište ili vršiti druge delatnosti, ako to ugrožava zdravstvenu ispravnost vode na izvoristu, i to:

1) izgradnja ili upotreba objekata i postrojenja, korišćenje zemljišta ili vršenje druge delatnosti iz člana 28. ovog pravilnika;

2) postavljanje uređaja, skladištenje opreme i obavljanje delatnosti koji nisu u funkciji vodosnabdevanja;

3) kretanje vozila koja su u funkciji vodosnabdevanja van za to pripremljenih saobraćajnica, prilaz vozilima na motorni pogon koja nisu u funkciji vodosnabdevanja, korišćenje plovila na motorni pogon, održavanje sportova na vodi i kupanje ljudi i životinja;

4) napajanje stoke;

5) uzgajanje ribe radi komercijalnog izlovljavanja.

## **Član 30.**

Pristup zoni I dozvoljen je licu zaposlenom u vodovodnom preduzeću.

Pravno lice ili preduzetnik koji upravlja vodovodnim sistemom, pristup zoni I može izuzetno, u opravdanim slučajevima, dozvoliti i drugom licu.

O posetiocu zone I iz stava 2. ovog člana vodi se evidencija koja sadrži lične podatke posetioca, period i razlog posete.

## **4. Obeležavanje zaštitne zone**

### **Član 31.**

Položaj vodozahvatne građevine u prostoru definiše se geografskim koordinatnim tačkama.

Granica zone zaštite u Elaboratu o zonama sanitarne zaštite izvorišta prikazuje se podatkom o veličini površine zone, i to:

1) za zonu I, definiše se navođenjem broja katastarske parcele i katastarske opštine na kojoj se formira ili položajem prelomnih tačaka poligona izraženog preko geodetskih koordinata;

2) za zonu II i zonu III, definiše se položajem prelomnih tačaka poligona izraženog preko geodetskih koordinata.

Prirodna granica zone sanitarne zaštite određena na osnovu kriterijuma iz ovog pravilnika, nalazi se unutar zatvorene izlomljene linije koja se određuje geodetskim koordinatama.

### **Član 32.**

Granica zone I i zone II na terenu obeležava se vidljivim oznakama (u daljem tekstu: oznaka).

Oznaka se pravi od postojanog materijala i postavlja se na mestu ulaza saobraćajnice i pešačke staze u zonu sanitarne zaštite, kao i na pogodno odabranoj lokaciji na granici zone sanitarne zaštite van koridora saobraćajnice i pešačke staze, na način da omogućava obaveštenost prolaznika o pristupanju zoni sanitarne zaštite.

### **Član 33.**

Oznaka ima oblik pravougaonika dimenzija 1000 x 800 mm i postavlja se na dva metalna stuba minimalne visine 1600 mm.

Na oznaci se ispisuje horizontalno i vertikalno centriran tekst čiji sadržaj i veličina zavisi od vrste zone sanitarne zaštite koja se obeležava, i to:

1) reč: "zona" slovima veličine 75 mm, ispod koje sa razmakom između redova od 50 mm stoje reči: "neposredne zaštite" slovima veličine 75 mm, ispod kojih sa razmakom između redova od 50 mm stoji reč: "zabranjen" slovima veličine 75 mm, ispod koje sa razmakom između redova od 50 mm stoje reči: "pristup nezaposlenim" slovima veličine 75 mm, ispod kojih sa razmakom između redova od 50 mm stoji reč: "izvorište" slovima veličine 75 mm, ispod koje sa razmakom između redova od 50 mm slovima veličine 75 mm stoji naziv izvorišta;

2) reč: "oprez" slovima veličine 75 mm, ispod koje sa razmakom između redova od 50 mm stoji reč: "zona" slovima veličine 75 mm, ispod koje sa razmakom između redova od 50 mm stoje reči: "uže zaštite" slovima veličine 75 mm, ispod kojih sa razmakom između redova od 50 mm stoji reč: "izvorište" slovima veličine 75 mm, ispod koje sa razmakom između redova od 50 mm slovima veličine 75 mm stoji naziv izvorišta.

Osnovna boja oznake je bela, a slova su crvene boje.

## IV. PRELAZNA I ZAVRŠNA ODREDBA

### Član 34.

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o načinu određivanja i održavanja zona i pojaseva sanitarne zaštite objekata za snabdevanje vodom za piće ("Službeni glasnik SRS", broj 33/78).

### Član 35.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Broj 110-00-48/2005-04

U Beogradu, 17. septembra 2008. godine

Ministar,

prof. dr **Tomica Milosavljević**, s.r.